

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Trismegistus Doctrinæ Christianæ Tertio Continuatus,
Seu Brevis Expositio Sciendorum De Ultima Voluntate
Hominis Christiani In Spiritualibus, Atque Temporalibus,
Methodo Morali-Theologica concinnata, ...**

Mayr, Cherubinus

Salisburgi, [ca. 1735]

§. I. Expositio Doctrinæ Christianæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42295

recuperandis, vel perpetuò retinendis, vel denique in æternum possidendis negotium agatur sumè momentosum. Et ideo etiam *Trismegistus* noster *tertiò continuatus* primò de *ultima voluntate Hominis in Spiritualibus*, postea de eadem in *temporalibus* Doctrinam proponet Christianam, hinc ex Theologicis, inde ex Juridicis principiis pro materialium exigentia emendicatam. Et quia primum in intentione *Finis*, ab eo faciemus *principium*.

CAPUT I.

De ultima Voluntate Homi-
nis Christiani respectu sui Finis
ultimi.

§. I.

Expositio Doctrinæ Christianæ.

Punctum I. *Quid hic nomine Voluntatis intelligatur?*

I RESOLUTIO I. Hoc nomen *Voluntas* nendum Philosophis; sed etiam in Scripturis, & apud Theologos, & Jure-Consultos est analogum. I. Etenim accipitur pro potentia seu facultate rationalis animæ, quæ bonum expetimus, malum averſamur. De hac intelligendus est Apostolus 1. Cor. 7. dicens:

cens: Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suae voluntatis; & consequenter Theologi, dum eandem liberam ad agendum, & non agendum affirmant. II. Sumitur pro habitu, seu promptitudine ad faciendum aliquid; de qua idem 2. Cor. 8. ibi: Nunc vero & factō perficite, ut quemadmodum promptus est animus voluntatis, ita sit & perficiendi ex eo, quod habetis. Hanc denotant Theologi, Devotionem, quod sit prompta voluntas perficiendi ea, quae ad DEI cultum, & servitium pertinent, describendō: Et Juristae, dum iustitiam, quod sit prompta voluntas jus suum cuique tribuendi, cum Ulpiano l. 10. ff. de Just. & Jur. definiunt. III. Accipitur pro actu voluntatis; & hæc acceptio est præsentis considerationis: Unde

RESOL. II. Nomine *Voluntatis* hic intelligitur actus potentiae rationalis appetitivæ, seu voluntatis, ut potentia est. Et hoc conformiter Scripturæ, præsertim ubi loquitur de voluntate DEI, veluti Gen. 45. *DEI voluntate huc missus sum*, id est, volitione DEI: imò etiam, ubi de voluntate hominum, veluti inter alia 2. Machab. 11. *Festinate rescribere, ut nos quoque sciamus, cujus estis voluntatis*, hoc est, volitionis. Conformiter etiam Theologiæ, in qua voluntas finis à voluntate mediorum distinguitur, quæ

A 2

di

distinctio potissimè inter actus voluntatis reperitur. Ac tandem conformiter Utrique Juri, Canonico, cujus integer titulus, *de Testamentis*, & *ultimis voluntatibus* inscriptus, & Civili, in quo definitio Testamenti, ab Ulpiano l. i. ff. qui test. fac. poss. data voluntatem, prout actus est, indignant.

Punctum II. *Qualiter hic intelligatur ultima Voluntas?*

3 RESOL. I. Certè non in eo sensu intelligenda est *voluntas ultima*, quòd sit ultimus numerò actus voluntatis, dum homo Viator est; quis enim de eo divinare poterit, cùm sit incertus quoad omnes? vel quis legem præscribere, cùm, cujusnam objecti ultima numerò sit volitio, nè quidem sit in nostra potestate, sed dependeat à postrema propositione objecti per nostrum intellectum, qui est potentia naturalis, & necessaria? Unde licet quilibet Christianus optare deberet, vitam hanc mortalem finire posse per aliquem actum amoris in DEUM, quòd tamen sic fiat, non est hominis volentis, sed DEI miserentis. Igitur

4 RESOL. II. Neque hæc dictio *ultima voluntas* ità accipienda est, ut ostendat voluntatem absolutè firmam, immutabilem, & irrevocabilem; nam nulla talis reperitur, quamdiu in hac vita peregrinamur à Do-

Domino, sed omnis voluntas nostra instabilis est, & mutabilis; unde l. 32. §. 3. ff. de donat. inter vir. & ux. & l. 4. ff. de adim. vel transfer. legat. dicitur *ambulatoria usque ad vitæ supremum exitum*; quod epitheton emphaticè ejus instabilitatem significat: nam sicut deambulans continuò mutatur de loco in locum, ità voluntas hominis continuò mutatur de volito in volitum, & quod hodie placet, cras ei displicet, sicque *nunquam in eodem statu permanet*. Job. 14. Equidem sci-
mus, quòd sententiam illam Ulpianus, ex quo sumpta est, de sola voluntate testatoris intellectam voluerit; verumtamen si sacras litteras, ipsamque experientiam consulamus, de omni voluntate viatorum potest enuntiari. Quomodo ergò voluntas hominis intelligitur ultima?

RESOL. III. Si de Spiritualibus loqua-
mur, ea profectò *ultima voluntas* dicenda est, quæ respicit *finem ultimum*, ultimatè à nobis intentum, vel saltèm intendendum, & per media ultima, seu proxima assequendum. Habet se enim proportionaliter volitio finis ad ipsum finem, sicuti dispositio ad formam, quæ & ipsa est finis dispositionum: ergò sicut ultima dispositio illa dicitur, quæ disponit ad formam ultimam; ità voluntas ultima debet dici illa, quæ respicit finem ultimum: hoc solo cum discrimine, quòd

A 3

di-

dispositio ultima in naturalibus semper existat simul tempore cum forma ultima; at voluntas ultima in moralibus, cum simul sit causa applicationis mediorum, tractum, quendam temporis exigentium, ordinariè prius tempore, quàm fiat assecutio finis, existat.

RESOL. IV. Si sermocinemur de temporalibus, alia est ratio, cur dicatur *ultima voluntas*; quia nempe ad *ultimum vitæ*, quod est primum mortis, refertur. Etenim cum omnes aliæ voluntates (quæ dispositiones inter vivos sunt, & appellantur) firmitatem suam, per se loquendo, adhuc durante hominis vita habeant, vel accipiant: solæ illæ, quæ *mortis causâ* fieri dicuntur, nonnisi morte actualiter secuta vim, robur, & effectum obtinent, & sic meritò *ultimæ voluntates* efferruntur. Nec ab hac voluntatum ultimarum differentia excepti, vel exsortes sunt illi actus inter vivos, seu contractus, aut stipulationes, quos interdum ad tempus mortis unius ex contrahentibus conferri contingit, arg. §. 13. *Inst. de inutil. stipul.* nam & isti, ut in fine ejusd. §. adjicitur, statim valent, & ex præsentì vires accipiunt; secus quàm ultimæ voluntates, quæ ante obitum disponentis omni effectû, & valore carent, vel ipso suffragante Apostolo, dum ad *Heb. 9.* ait: *Testamentum in mortuis confirmatum est;*

est; alioquin nondum valet, dum vivit, qui testatus est. Verum hæc de temporalibus fusiùs in Dist. seq. examinabimus; in hac solis spiritualibus animum attendemus.

Punctum III. Quid, & quotuplex sit Finis ultimus? Et quasnam habeat conditiones?

RESOL. I. Finis in genere juxta Aristotelem 2. Phys. 19. & 31. est id, cuius gratia aliquid fit; habetque multifariam divisionem apud Philosophos. Nam I. Dividitur in finem cui, & cuius, ex 2. de An. 37. Finis cuius est, propter quem consequendum voluntas operatur: finis cui verò illud subiectum, in cuius commodum voluntas operatur; uti cum ægrotus propter sanitatem consequendam sumit portiones medicas, æger ipse est finis cui, sanitas verò finis cuius. Ubi notat Scotus 2. dist. 6. q. 2. §. In ista questione, quòd voluntas finis cuius sit velle concupiscentiæ, quia est velle bonum in gratiam alicujus; sed voluntas finis cui sit velle amicitiae; quia est amor boni propter se: sicque finis cui sit principalior, habeatque primam rationem objecti voliti. II. Dividitur in finem quo, & qui, sive in formalem & objectivum. Finis quo & formalis est operatio, quâ finem qui consequimur; finis qui & objectivus est ille, quem mediante operatione consequimur; inde ortum duxit illa divisio beatitudinis in formalem, & objectivam. III. Dividitur in

A 4

finem

finem operis, & operantis. Ille est, in quem res vel operatio ex se ordinatur, uti sublevatio pauperis est finis dationis eleemosynæ: Iste verò, in quem ordinatur ex libera voluntate operantis, uti esset vana gloria, si propter eam fieret largitio eleemosynæ. IV. Dividitur in *ultimum*, & *non ultimum*, seu *intermedium*; & hic quidem appetitur ratione suâ, cum dependentia tamen, & subordinatione ad finem ulteriorem, veluti si equitatio propter delectationem, quæ exinde percipitur, assumpta, ulteriùs ab aliquo ordinetur ad visitandam Imaginem miraculosam: unde hæc divisio solum concernit finem operantis, qui solus hujus loci est, non verò finem operis, qui toties variatur, quoties ipsa operatio. Finis ultimus est, qui ita appetitur propter se, ut non ordinetur ad alium ulteriorem, sed omnia ad ipsum referantur. Et de hoc

8 RESOL. II. Finis ultimus duplex est; *ultimus simpliciter*, & *ultimus secundum quid*. Finis ultimus simpliciter dicitur ille: qui absolute, & in omni rerum ordine est ultimus, ita, ut ad ipsum omnia referantur, ipse verò non sit ordinabilis ad aliud. Finis ultimus secundum quid est ille, qui in certa rerum serie, & subordinatione est ultimus, sic ut defacto in alium non referatur, quamvis in se ordinabilis sit. Differt à fine in-

intermedio, quòd hic etiam de facto ad finem ulteriorem ordinetur. Nec de hoc quidquam in præsenti, sed de solo fine simpliciter ultimo.

RESOL. III. Finis simpliciter ultimus 9
adhuc triplex distinguitur à Scoto 1. dist. 1. q. 1. §. de tertio articulo. Finis verus, qui scilicet est finis ultimus ex natura rei: Finis apparens, qui ostenditur à ratione errante tanquam ultimus finis; & Finis præsinitus, quem voluntas ex libertate sua sibi præsinit tanquam ultimum finem. De primis duobus membris res patet ex Aristot. 2. Phys. 31. quia si objectum fruibile verè in se habeat rationem omnis boni, est Finis ultimus verus; si autem verè in se non habeat, sed solum in se habere falsò existimetur, prout de voluptatibus, & aliis quibusdam censuerunt nonnulli Philosophi, est Finis ultimus apparens. De tertio membro probat Scotus cit. Quia sicut in potestate voluntatis est velle & non velle: ita in potestate ejus est modus volendi, scilicet referre, & non referre; quia in potestate cujuscunque agentis est agere, & modus agendi: Ergò in potestate sua est aliquod bonum velle propter se, non referendo ad aliud bonum, & ita sibi præsinituendo finem. Ponamus exemplum: Avarus cognoscit pro certo, quòd pecuniæ non sint finis ejus ultimus; quia cognoscit, quòd in pecuniis nec verè,
A 5 nec

nec apparenter sit ratio omnis boni: & tamen ex inordinato amore constituit ibi suum ultimum finem; iste est finis præfixus, sive præstitutus à voluntate. Ex his consectaneè

- 10 RESOL. IV. Conditiones Finis ultimi ut sic sunt sequentes. I. Ut sit bonum aliquod, verum, vel apparens, aut saltè præfixum; siquidem bonitas est de ratione constitutiva finis in genere: Ergò etiam, & quidem principaliter, est de ratione finis ultimi. Ant. prob. tam ex illo D. Dionysii: *Nemo aspiciens ad malum operatur.* Tum ex Aristotele cit. ubi ait bonum & finem inter se converti. Tum demum ex ratione; quia sicut se habet intellectus ad verum & falsum quoad assensum, & dissensum, ita voluntas ad bonum & malum quo ad velle & nolle: Ergò sicut falsum ut falsum nequit esse objectum assensûs, ita malum ut malum nequit esse objectum volitionis. II. Finis simpliciter ultimus debet esse bonum, non quaecunque, sed summum bonum, aut verè, aut apparenter, aut ex præfixione voluntatis. Ratio patens est: quia finis simpliciter ultimus debet esse talis, ut omnia ad ipsum referantur, ipse verò irreferibilis sit ad aliud; sed nisi sit summum bonum, jam non est talis, cum naturale sit, minus bonum ad majus referri: Ergò Finis
- sim-

De ultima Voluntate Hominis Christiani §c. II

simpliciter ultimus debet esse sumum bonum, & consequenter III. Finis simpliciter ultimus relatè ad naturam intellectualem est ipsa ejus beatitudo objectiva. Nam ut ad mentem Philosophorum beatitudinem describit Sootus 4. dist. 49. q. 2. §. de secundo, beatitudo est bonum ultimum, excludens tendentiam, & ordinabilitatem ad aliud completius bonum; sed tale bonum ultimum, excludens ordinabilitatem ad aliud completius bonum, ex ipsis terminis est Finis ultimus relatè ad naturam intellectualem: ergò beatitudo est ipsissimus finis ultimus relatè ad naturam intellectualem.

Punctum IV. *Utrùm detur aliquis finis ultimus totius universi, & humane vite?*

RESOL. I. Datur aliquis finis ultimus totius naturæ creatæ, & creabilis. Ita omnes cum Scoto 1. dist. 2. q. 2. §. Juxta tres Conclusiones. Cujus rationes sunt eadem, quibus antea probaverat dari aliquod primum efficiens, scilicet I. quia universitas causatorum est finita, id est, causata causalitate finis: ergò dependet ab aliquo, tanquam à fine; non ab aliquo illius universitatis, quia idem esset finis suiipsum: ergò ab alio extra illam universitatem; & consequenter extra universitatem entium habentium finem datur aliquod ens, nullum habens finem: ergò erit ultimus finis. II. Quia

Quia si non daretur status in finibus, seu ultimus finis: ergò actu darentur infiniti fines; quod nullus Philosophus admittit, & impossibile esse demonstrat Sanctus Thomas citandus, quia in omnibus, quæ per se habent ordinem ad invicem, seu in essentialiter ordinatis, remoto primo, necesse est, ut removeantur omnia, quæ sunt ad primum; ex quo Philosophus in 8. *Phys. tex. 34.* probat, in causis moventibus non posse procedi in infinitum, quia si nullum esset primum movens, nulla alia possent movere, cum non moveant, nisi per hoc, quòd moveantur à primo movente. Atqui in finibus invenitur duplex ordo per se, scilicet ordo intentionis, & executionis: & in utroque ordine oportet esse aliquod primum; si enim in ordine intentionis non daretur aliquod primum, appetitus à nullo moveretur, cum primum in ordine intentionis sit quasi principium movens appetitum: si in ordine executionis non daretur primum, nullus inciperet aliquid operari, eò quòd principium in ordine executionis sit, unde incipit operatio: ergò in finibus necesse est admitti aliquod, quod sit primum in ordine intentionis, & in ordine executionis. Subsumo: sed primum in ordine intentionis est ultimus finis, & primum in ordine executionis est primum.

eo-

eorum, quæ sunt ad finem : ergò admitti debet aliquis ultimus finis, & aliquod primum in his, quæ sunt ad finem. III. Quia prius est, quod est primo propinquius : ergò si non daretur primum in finibus, seu ultimus finis, ex iis, quæ sunt ad finem, nihil esset essentialiter prius alterò, & sic nullus ordo essentialis, quod est evidenter falsum. IV. Quia superior finis est perfectior in finiendo : ergò in infinitum superior, erit in infinitum perfectior, & ità infinitæ perfectionis in finiendo ; & per consequens non finiens in virtute alterius, quia omne finiens in virtute alterius, est finiens imperfectè ; quia dependens ab alio in finiendo : ergò erit primus, seu ultimus finis. V. Quia esse finem non includit de necessitate imperfectionem ; ergò potest esse in aliquo sinè imperfectione ; sed si in nullo est sinè dependentia ad aliquid prius, in nullo est sinè imperfectione, ut patet : ergò esse finem potest esse in aliquo sinè dependentia ad aliquid prius : ergò est possibilis finis independens ab alio, & ità ultimus finis. At si est possibilis, actu existit ; cui enim repugnat dependere ab alio, si potest esse, necessariò est, quia nihil inveniri potest, dependenter à quo sit. Atque his quinque rationibus existentiam primi finitivi, id est, ultimi finis infinibilis, ostendit
sub-

subtilissimus Doctor *loc. cit.* quas pro illis solùm, qui speculationibus delectantur, recitare volui. Pro aliis

- 12 RESOL. II. Datur in specie aliquis finis ultimus vitæ humanæ, hoc est talis, in quem, præter fines singulares cuilibet, actioni proprios, homo ductum rationis sequens tendere, & conniti debet, dum operatur. Hoc quidem intendit S. Thomas, dum 1. 2. *quest. 1. art. 4.* hunc præfigit titulum: *Utrum sit aliquis ultimus finis humana vitæ?* sed nec directè ad hoc respondet, nec probat, sed solùm, *quòd per se loquendo, impossibile est in finibus procedere in infinitum.* Ex quo principio, ibidem probato, solùm sequitur nostræ præcedentis Resolutionis veritas, dari aliquem finem ultimum generalem omnis creaturæ. Fateor tamen facile deduci posse ex ejus ratione probativa, quæ est, quòd tam in ordine intentionis, quàm in ordine executionis debeat admitti aliquod primum, à quo mensurentur, vel saltem possint mensurari singulæ actiones eorum, quorum proprium est operari propter finem: ergò cum hominis proprium sit operari propter finem, singularum actionum hominis, adeoque totius vitæ humanæ, debet esse aliquis finis ultimus. Breviser autem à nobis probatur sic: tota vita humana est ad consequendam beatitudinem,

nem, extra quam nulla est quies; sed beatitudo objectiva est ipse ultimus finis naturarum intellectualium, ut ex *Puncto* *preced.* constat: ergo tota vita humana est ad consequendum finem ultimum: ergo datur finis quidam ultimus humanæ vitæ. Sed ex hac ipsa probatione oritur

Punctum V. Unde constet dari aliquam beatitudinem naturæ humanæ convenientem?

RESOL. Dari aliquam beatitudinem, ¹³ humanæ naturæ convenientem, quæcunque illa sit, constat manifestè cum ex universali sensu, & instinctu humano; quia ut loquitur Augustinus *lib. 1. de morib. Ecclesiæ cap. 3.* *Beati certè omnes vivere volumus, neque quisquam est in hominum genere, qui non huic sententiæ, antequam plenè sit emissa, consentiat; nec ulla unquam fuit hominum secta, quæ beatitudinem negaverit, sed concorditer omnes sive in hac, sive in altera vita admitterunt: cum ab experientia, quâ constat, dari in nobis naturalem, & innatam inclinationem ad bonum perfectum, sinè quo manemus imperfecti, & inquieti; sed sola beatitudo est bonum perfectum absolutè, quod propter se, & nunquam propter aliud sumitur, & se ipso satis est, inquit Aristoteles 1. Ethic. cap. 5.* Ergo.

Pun-

Punctum VI. *An iste finis ultimus necessariò sit unicus, ità, ut non possint esse plures fines ultimi huius universi, vel hominis operantis?*

14 RESOL. I. Non possunt istius universi plures esse fines ultimi, quàm unus. Hoc probat Scotus *cit. dist. 2. quest. 2. §.* *Quantum ad tertium artic. §.* *Hoc patet tertio.* Quia si darentur duo ultimi fines, vel ambo terminarent coordinationem entium ejusdem universi, vel distinctorum universorum? non distinctorum; quia nullus est, qui asserat, plura dari universa. Nec ejusdem, quia tota coordinatio entium universi est tantum ad unicum finem, teste Philosopho 12. *Metaph. tex. ult.* & aliàs idem causatum simul dependeret à duabus causis finalibus totalibus, & perfectis, quod est impossibile.

15 RESOL. II. Nequeunt etiam ejusdem hominis operantis esse simul plures ultimi fines. Hujus triplicem rationem assignat D. Thomas in *cit. quest. 1. art. 5.* Prima; quia cum unumquodque appetat suam perfectionem, illud appetit aliquis ut ultimum finem, quod appetit ut bonum perfectum, & completivum suum; sed si darentur plures ultimi fines, neutrum appeteret ut bonum completivum suum; quia per neutrum seorsim impleretur ejus appetitus: ergò. Secunda: quia sicut in processu rationis unicum

cum est principium primum, quod naturaliter cognoscitur, ita in processu rationalis appetitus, qui est voluntas, unicum debet esse principium id, quod naturaliter desideratur; natura quippe non tendit, nisi ad unum: ergo cum principium primum rationalis appetitus sit ultimus finis, ultimum finem oportet esse unicum. Tertia: quia cum actiones voluntariae à fine proximo sortiantur speciem, debent à fine ultimo, qui communis est, sortiri rationem generis; atqui omnia appetibilia voluntatis, in quantum huiusmodi, sunt unius generis: ergo etiam habent eundem finem ultimum.

RESOL. III. Potest idem homo divisim 16 seu successivè, & diversi homines etiam simul, intendere plures fines ultimos, etiam totales. Herincx *Summ. Theol. tom. 2. disp. 1. quest. 5. num. 28.* Ratio est; quia potest homo existimare, nunc in hac, nunc in illa re contineri complementum sui desiderii, & satiationem sui appetitus: quod ipsum pro eodem tempore etiam per errorem sentire possunt distincti homines; atqui tunc non possent eundem finem ultimum sibi praestituere, ut clarum est; ergo. Verum ex hoc enascitur

Punctum VII. *An ergo non sit unus idemque finis ultimus omnium hominum?*

B

RE-

17 RESOL. I. Attendendo rationem ultimi finis in communi, & præscindendo à re illa in particulari, in qua ratio finis ultimi invenitur, sic omnium hominum est unus idemque finis ultimus. Sic D. Thomas in *cit. quest. 1. artic. 7.* Et ratio est; quia ratio ultimi finis in communi aliud non dicitur, quam complementum suæ perfectionis, & desiderii; sed nullus est, qui non intendat perfectionem suam, & desiderium adimpleri: ergò nullus est, qui non intendat eandem rationem ultimi finis in comuni consideratam.

18 RESOL. II. Attendendo etiam rem illam in particulari, in qua ratio ultimi finis verè & realiter invenitur, unus idemque est finis ultimus omnium hominum; imò & omnium creaturarum totius universi: licet alio modo hominum, & alio modo creaturarum ratione carentium. Est Div. Thomæ in *cit. art. 7. §. 8.* & Scoti 4. *dist. 49. quest. 8. §. secundò videndum est. §.* Ad aliud de *sine.* Ratio primi, & secundi est; quia ille solus potest esse ultimus finis verè & realiter sive hominum, sive aliarum creaturarum, qui in re est summum Bonum, cum aliud inferius nec possit re ipsa perfectè satiari appetitum, nec plenè terminare dependentiam, quam quævis creatura essentialiter habet ad suam causam finalem; sed

sed implicat in re esse multiplex summum Bonum : ergò implicat in re esse multiplicem finem ultimum, sive hominum, sive aliarum creaturarum, sed est unus idemque singulorum, & universorum. min. patet; quia si essent plura summa bona in re, simul sumpta includerent plus bonitatis, quàm sumpta seorsim, & sic seorsim neutrum esset summum Bonum, quia non perfectè quietaret appetitum, adhuc majoris bonitatis desiderandæ capacem. Ratio tertii est; quia respectu hominum (adde, & Angelorum, & animarum separatarum) iste finis ultimus se habet ut terminus, propria eorum actione intendendus, & consequendus; at respectu creaturarum ratione carentium se solum habet ut causa, illas ipsas ad se dirigens, & coordinans : nobilior ergò modo est finis respectu hominum, quàm aliorum.

RESOL. III. Attendendo rem illam in particulari, in qua rationem ultimi finis appetitu elicitò constituunt singulariter homines ipsimet, sic non unus idemque est finis ultimus omnium hominum, sed varius. Pater; quia Gentiles olim diversissimos fines ultimos sibi præstituerunt: Stoici, quorum Dux erat Zeno, finem suum ultimum constituerunt in virtutibus animi, teste Augustino *lib. 13. de Trinit. cap. 4. § 5.* Epicuræi

in voluptatibus corporis, ex eod. in lib. de Epicureis, cap. 24. Academici in bonis animæ & corporis simul, ex eod. lib. 19. de Civit. DEI cap. 3. Et diversi denique in diversis aliis, ut idem recenset lib. 2. de lib. arb. cap. 13. Accedit ratio; quia utique alium finem ultimum sibi præfigit, inhians virtutibus, quam deditus vitiis, operans bene, quam operans malè: adeoque &c.

Punctum VIII. *Quis sit re ipsa finis ultimus tam hominum, quam cæterarum creaturarum?*

20 RESOL. I. Nullum bonum ex creatis potest esse re ipsa finis ultimus hominis, sed solum bonum increatum, DEUS Optimus Maximus. Est certa de fide contra malè sanam antiquitatem. Prob. quia in nullo bono ex creatis reperitur completa bonitas, quæ appetitum hominis possit re ipsa satiare, sed *cuncta, quæ fiunt sub sole, universa vanitas, & afflictio spiritûs*, ait Ecclesiastes cap. 1. Aspice bona fortunæ, quam sint caduca! quam evanida! *quid enim prodest stulto habere divitias, cum sapientiam habere non possit?* inquit idem Proverb. 17. Aspice vitam corporis, quam sit misera! quam volatilis! *Militia super terram*. Job. 7. *Repleta multis miseriis*, cap. 14. *Vapor ad modicum parens*, Jacob. 4. Aspice bona animi, ipsûmque animum, quanta ejus inconstantia! quanta amaritudo! quanta ignorantia! quanta dejectio!

Vii

Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis. Jac. 1. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Isa. 38. Gentes ambulant in vanitate sensûs sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à via DEI, per ignorantiam, quæ est in illis, propter cæcitatem cordis ipsorum; qui desperantes, seipsos tradiderunt impuditiæ, in operationem immunditiæ omnis, in avaritiam. Ephes. 4. Fatendum igitur, & in hac parte, concludit August. lib. de grat. & lib. arb. cap. 5. Omne, quod præsentis vitæ est, occupare miseriam. E contrario solus DEUS, tanquam Bonum infinitum, perfectè, & irreferibiliter satiare potest appetitum rationalem hominis, ut rectè Psaltes Psal. 16. Satiabor, cùm apparuerit gloria tua. In eo solo quiescit vita hominis. Joan. 17. Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum DEUM verum &c. In ipso solo omnia possidemus. Psal. 72. Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? & Tob. 9. Omnia simul in te uno habentes. Ipse solus est merces nostra. Genes. 15. Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Ipse solus est beatitudo nostra. Psal. 143. Beatus populus, cujus Dominus DEUS ejus. Et Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt. Ipse solus est terminus peregrinationis nostræ. 2. Cor. 5. Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino. O quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine,

ne, quam abscondisti timentibus te! Psal. 30.
 Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.
 Psal. 83. Desiderium habens dissolvi, & esse cum
 Christo. Philipp. 1.

- 21 RESOL. II. Solus DEUS est in re etiam
 Finis ultimus cæterarum Creaturarum, &
 consequenter totius universi. Prob. I.
 ex Oraculo ipsius DEI, Apocal. 1. dicentis:
 Ego sum Alpha, & Omega, Principium, & Finis.
 Ubi DEUS eodem modo se affirmat esse fi-
 nem, quo est principium; atqui est princi-
 pium universorum: ergo & finis. Et con-
 firmat Salomon Proverb. cap. 16. enuncians:
Universa propter semetipsum operatus est Dominus.
 Unde & Daniel. 3. creaturæ omnes ad DEUM,
 tanquam finem suum ultimum laud. n lum
 excitantur. II. Ratione Scoti, quam af-
 fert 1. dist. 2. quest. 2. §. Juxta tres Conclusiones,
 Concl. 2. Quia primum finitivum, seu quod
 est finis ultimus omnium finibilium, neces-
 sariò est incausabile; sed nihil est incausa-
 bile, præter DEUM, ut per se patet: ergo
 primum finitivum, seu finis ultimus omniū
 finibilium, nihil est præter DEUM. Maj.
 prob. Primum finitivum, hoc ipso quod
 sit primum, est infinibile; sed quod est in-
 finibile, est etiam incausabile, seu ineffecti-
 bile: ergo. min. prob. quia juxta Philoso-
 phum 2. Phys. tex. 49. 61. & 75. omne per se
 agens agit propter finem: ergo cujus nul-
 lus

lus est finis, illius nullum est per se agens; sed illius, quod est infinibile, nullus est finis: ergò etiam nullum per se agens, id est, efficiens. III. Quia non minus ad DEI perfectionem spectat, quòd omnes Creaturæ ad ipsum tanquam ultimum finem referantur, quàm quòd ab eo tanquam primo principio dependeant; quandoquidem auctoritas ultimi finis non est minor, quàm causa efficientis, involvitque supremam bonitatem, in quam reliquæ perfectiones resolvuntur.

Punctum IX. *Utrum homo cuncta, quæ appetit, & agit, appetat & agat propter ultimum finem?*

Ante Resolutionem advertendum, hoc Punctum tripliciter posse in quæstionem verti. I. An homo, quæcunque agit, agat propter ultimum finem re ipsa talem, nempe ex dictis, propter DEUM? II. An cuncta, quæ agit, agat necessario propter id, in quo ipse suapte libertate finem ultimum constituit? III. An saltem universa agat propter finem ultimum in communi, seu prout à particulari ratione finis ultimi præscindit? Potest etiam dubium hoc moveri tam de appetitu innato, qui est congenitus, imò realiter identificatus voluntati: quàm de appetitu elicito, qui est actus liber, & realiter separabilis à voluntate. Jam

- 22 RESOL. I. Appetitu innato homo quilibet, siue aliquid agat, siue non, semper, necessariò, & summè appetit suum finem ultimum, nedum in communi, sed etiam in particulari, & prout est re ipsa talis, nempe DEUM supernaturali modo possidendum. Ità expressè Scotus 4. dist. 49. q. 10. §. Respondeo ad primam questionem. & De illo appetitu naturali. Idémque tenent S. Bonav. cit. dist. 49. art. 1. quest. 2. Alensis, Henricus, Durandus, & videtur insinuare ipse D. Thomas 1. 2. quest. 3. art. 8. ubi admittit in homine naturale desiderium videndi DEUM. Ratio est; tum quia S. Augustinus lib. 13. de Trin. cap. 8. expressè dicit: *Ad appetendum beatitudinem natura compellit, cui summè bonus, & immutabilis Creator hoc indidit.* Tum quia appetitus innatus passivus nihil aliud dicit, quàm intrinsecam alicujus subjecti perfectibilitatem; sed homo, vel voluntas hominis, tam respectu beatitudinis objectivæ, quàm formalis, habet intrinsecam perfectibilitatem, cùm DEUS ut ultimus finis supernaturalis, & naturalis sit maxima hominis perfectio: ergo respectu illius habet appetitum innatum. Tum quia unaquæque res suapte natura fertur in aliquid, in quo ultimè quiescit, veluti pondus ad suum centrum; ergò etiam homo ex sua natura fertur in finem suum ultimum, tanquam

quam amoris sui centrum, juxta illud Augustini: *Amor meus pondus meum; illuc feror, quocunque feror.*

Et per hæc patet, quòd homo appetitu innato DEUM tanquam finem suum ultimum, non modò naturalem, sed etiam supernaturalem appetat semper, & necessario; quia ut arguit Scotus cit. *Natura non potest remanere natura, quin inclinetur ad suam perfectionem, quia si tollas illam inclinationem, tollis naturam; sed appetitus naturalis non est, nisi inclinatio talis: ergò ut sic necessario appetit beatitudinem, seu finem suum ultimum, quia illa est maxima perfectio.* Quòd autem etiam summè illum appetat, probatur; quia summa inclinatio naturæ est ad summam perfectionem: sic enim arguit Philosophus 1. *Metaph. in Procem.* Si omnes homines naturâ scire desiderant: ergò maximam scientiam maximè desiderant; sed summa perfectio hominis est finis suus ultimus supernaturalis: ergò.

Neque his ullatenùs obstat, quòd tam finis ipse ultimus, quàm ejus consecutio, sit supernaturalis quoad substantiam; appetitus innatus verò hominis sit entitativè naturalis: naturalitas quippe, & supernaturalitas formarum non ex qualitate appetitùs, sed agentis desumenda est. Quid enim aliud est hic appetitus innatus, nisi potentia recipiendi suam perfectionem ul-

timam? Atqui potentia recipiendi potest esse naturalis, etsi perfectio, quæ recipitur, sit supernaturalis, ut rursus patet per Augustinum lib. de prædest. SS. cap. 5. dicentem: *Possè habere fidem, sicut possè habere charitatem, naturæ est hominum; habere autem fidem, quemadmodum habere charitatem, gratiæ est fidelium.*

- 23 RESOL. II. Secundum appetitum elicitum, homo non omnia, quæcunque appetit, & agit, appetit & agit propter ultimum finem, re ipsa talem, scilicet propter DEUM, qui est nostra vera beatitudo singularis. Est contra aliquos Thomistas. Ratio à priori est I. quia appetitus elicitus erga DEUM, ut est ultimus noster finis, necessariò præsupponit cognitionem DEI, seu cogitationem de DEO, cum nihil volitum, nisi præcognitum; atqui non semper, dum aliquis operatur, habet cogitationem de DEO: ergò nec appetitum elicitum ipsius. II. Supposita etiam cogitatione de DEO, adhuc ille appetitus elicitus est liber, libertate saltem exercitii: ergò potest elici, vel non elici; vel dicatur, unde sit illa necessaria determinatio voluntatis ad eum eliciendum? III. Suppositò etiam, quòd operationem nostram antecesserit appetitus elicitus ultimi finis, adhuc affirmare non possumus, quòd quæ appetimus, vel agimus, ap-

appetamus, vel agamus propter ultimum finem, nisi appetitus ille præcedens cum operibus sequentibus sit aliquo modo connexus, ut optimè notârunt Div. Bonavent. 2. dist. 41. artic. 1. quest. 3. & Richardus *ibid.* art. 1. quest. 2. Atqui nullum est fundamentum probabile dicendi, dari talem necessariam connexionem inter voluntatem ultimi finis præcedentem, & opera sequentia, cum plurima operemur, ad quæ operanda tamen nullo modo nos moveri sentiamus per voluntatem ultimi finis verè talis, nempe ipsius DEI; ergo. Alia est ratio à posteriori; quia nimis absurdum est dicere, hominem, etiam dum mortaliter peccat, ne dicam venialiter, operari propter DEUM, propter DEUM furari, fornicari, mentiri, blasphemare &c. imò in tali casu homo etiam non agit propter DEUM *contrariè*, cum sciat actum suum non esse ordinabilem ad DEUM, sed ab ipso avertere, & tamen ipsum eligit, ut bene arguit Scotus mox citandus.

RESOL. III. Neque congruenter dici²⁴ potest, quòd homo, quæcunque appetit & agit, appetat & agat propter id, in quo ipse suum ultimum finem constituit. Ità Herincx *cit. quest. 4.* Ratio est; quia alioquin, cum Atheistæ, & Infideles finem suum ultimum constituent in aliquo objecto creato,

V. G.

v.g. in voluptate corporis, in omni opere peccarent: quod expresse damnatum est à S. Pio V. in Propositione 25. Baji: *Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.* Confirmatur; quia opera omnia alicujus hominis, neque tendunt ad illum ultimum finem, ab eo sibi præfixum, ex natura sua, ut patet: neque ex intentione ipsius hominis; quis enim dicat, Epicuræum, dum insistit duro labori, nihil de voluptate cogitans, laborare propter voluptatem?

25 RESOL. IV. Neque tandem veritati congruum est, hominem in omnibus, quæ appetit & agit, appetere, & intendere finem ultimum in communi, nempe beatitudinem universè consideratam, ut vult Vasquez in 1.2. disp. 6. cap. 2. secutus Durandum, Conradum, & alios. Ità Scotus cit. dist. 49. quest. 10. §. Ex his sequitur.

Probatur. Quia non omnes, dum quid appetunt, vel operantur, actu cogitant de fine ultimo in communi, seu de beatitudine universè accepta: ergò nec actum suum in ipsam referunt. Deinde nihil prohibet, quin voluntas possit sistere in illo bono particulari, quod appetit, tanquam in fine negativè, seu non referendo illud ad alium finem, sed volendo ipsum propter se, vi præsentis motivi, quamvis in se sit referibile

bile ad alium finem; atqui sic non vellet ipsum propter beatitudinem, ut pater: ergo &c. Maj. videtur certa: potest enim contingere, quod intellectus illud bonum particulare præcisè proponat voluntati sub ratione sua absoluta, & præciso ordine ad aliud bonum; atqui tunc voluntas omnino sisteret in illo bono, cum nihil volitum, nisi cognitum: ergo.

Neque prædictis contradicit Augustinus *lib. 6. confess. cap. 11*, dum hominem etiam malis voluptatibus, abducentibus à beata vita, eam quærere, & appetere affirmat. Quia ut explicat Herincx *cit.* S. Doctor plus non vult, quam quod homo in omnibus quærat aliquam felicitatem, siue veram, siue apparentem, saltem imperfectam, cum quodlibet appetat sub specie boni; hæc tamen ad ultimum finem, etiam genericè acceptum, non sufficit, quia ultimus finis, etiam genericè, dicit summum bonum, perfectè lativum, & completivum appetitûs, quale in hujusmodi bono particulari, & leviculo non apprehenditur. Et ideo valdè improprie loquuntur Doctores illi, qui ex eo volunt deducere, hominem in quovis opere appetere ultimum finem in communi, quod semper intendat aliquod bonum, & carentiam alicujus mali; hoc enim non est appetere finem ultimum, ut
pote

pote cuius nomine venit bonum optimum perfectè satians, cuius nè quidem pars est illud bonum particulare, quod appetitur.

Punctum X. *Quis ergò sit Finis ultimus hominis mortaliter peccantis?*

- 26 RESOL. I. Omnis mortaliter peccans, quantum ad affectum, & interpretativè, constituit finem suum ultimum in aliquo bono creato. Hæc est communis Theologorum cum D. Thoma *quest. 28. de Verit. art. 1.* Et probatur ex Scriptura *Jerem. 2.* ubi ita conqueritur DEUS; *Duo mala fecit populus meus; me dereliquerunt fontem aquæ vivæ* (per hoc denotatur aversio ab ultimo fine vero) *& foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas;* per quod significatur conversio ad alium finem ultimum præfixum, vel apparentem. Unde etiam Augustinus *l. 2. de lib. arb. cap. 19.* definit peccatum, quòd sit *aversio à bono incommutabili, & conversio ad commutabilia bona.* Ratio verò est; quia, cum mortaliter peccans se simpliciter & positivè avertat in actu à fine suo ultimo vero, & increato, præsumitur eo ipso velle sibi præfigere alium finem ultimum; atqui non increatum, cum duos increatos fines absque fictione apprehendere non possit: ergò creatum. Ex quo sequitur, quòd homo mortaliter peccans, retinens tamen habitum Spei Theologicæ, simpliciter, & effica-

ficaciter solum censeatur intendere pro fine ultimo bonum creatum, ad quod se effectivè convertit; esto remotè, secundum quid, & inefficaciter ratione habitûs Spei retenti possit dici etiam tendere in alium finem ultimum increatum, sed non nisi divisim à statu moderno efficaciter sibi præstituendum. Unde nihil contradictoriè ad Resolutiones *Puncti VI.* potest inferri.

RESOL. II. Homo mortaliter peccans, 27
quantum ad affectum, & interpretativè, constituit finem suum ultimum in se ipso, ita quidem, ut persona peccantis sit Finis cui, proprium verò ejus commodum, in actu peccati quæsitum, finis *cujus*. Ità, opinor, communis Scotistarum, & Thomistarum.

Probatur. Quia initium omnis perver-
sitatis est pravus amor sui ipsius, uti mille-
nis authoritatibus probari posset. S. Pau-
lus ad Philipp. cap. 2. ait de peccatoribus:
*Omnes quærent, quæ sua sunt, non quæ JESU Chri-
sti.* D. Augustinus l. 14. de Civ. cap. 13. *Duo
amores fecerunt sibi civitates, scilicet Civitatem
DEI amor DEI usque ad contemptum sui; Civi-
tatem diaboli amor sui usque ad contemptum DEI.*
S. Thomas in 2. dist. 42. quæst. 2. art. 1. *Finis ul-
timus in amore commutabilium bonorum est ipse
homo, propter quem omnia alia querit.* Concor-
dant D. Bonav. in op. stimul. Div. am. p. 2. c. 6.
&c.

& Scotus 2. dist. 6. q. 2. §. In ista questione, ubi concorditer ad Augustinum, radicem omnium peccatorum dicunt esse inordinatum amorem suū. Et quid mirum? cum ipse Aristoteles, utut gentilis, 9. Ethic. c. 4. §. 8. asserat: *Pravus suū gratiā agit, & tantò magis, quantò pravior est.* Rationem Theologicam damus ex Scoto cit. quia omne peccatum radicatur in aliquo inordinato velle amicitiae; non DEI, quia respectu ipsius non est possibilis amor amicitiae inordinatus: neque aliorum, cum connaturalius sit se ipsum excessivè diligere, quàm aliud creatum: ergò suū ipsius.

Nec refert, quòd aliqui peccent ex indiscreto zelo, arbitantes se præstare obsequium DEO, juxta vaticinium Christi Joann. 16. multi etiam ex ignorantia vincibili, quatenus putant se per actionem malam implere præceptum DEI; adeoque apparenter saltem plùs diligant DEUM, quàm proprium bonum creatum. Nihil refert; nam & hi ex inordinato suū amore inducuntur ad eam proprii judicii pertinaciam, & legis inquirendæ negligentiam; unde interpretativè censentur plùs se ipsos, quàm DEI Voluntatem legislativam diligere, & appretiare.

Quia tamen dubitare quis posset, in quo ista inordinatio amoris consistat, cum se

se ipsum, vel aliam creaturam diligere, de se sit quid licitum, & honestum, ideo sit

RESOL. III. Tunc dicitur homo inordinatè amare se ipsum, vel etiam aliam creaturam, quando se, vel illam amat, ubi non debet, vel plùs quàm debet, vel facit contrarium ejus, quod DEUS præcepit; tunc enim ejus actio est inordinata ex magnitudine dilectionis, & ex contemptu Divinæ prohibitionis. Ità Div. Bonaventura 2. dist. 40. dub. 2. in fine.

Punctum XI. *In quonam venialiter peccans constituat finem ultimum?*

RESOL. I. Venialiter peccans neque actualiter finem suum ultimum constituit in DEO, neque in creatura. Ratio primi est; quia actualiter constituens ultimum Finem in DEO, debet ponere actum referibilem in DEUM; sed actus venialiter malus, hoc ipso, quòd sit factus contra prohibitionem DEI, non est referibilis in DEUM: ergò. Ratio secundi est; quia constituere finem ultimum in creatura est proprium peccati mortalis, utpote quò perfectio soli DEO debita transfertur in creaturam, saltem quantum ad effectum, & interpretativè: quod planè peccato veniali convenire non potest. Nec ex alia ratione affirmant Thomistæ, quàm quia existimant, quòd homo in omni sua operatione feratur in aliquem

quem finem ultimum; hoc autem fundamentum esse ruinosum, patet ex *Resol. Puncti IX.*

- 30 RESOL. II. Venialiter peccans habitu adhuc constituit finem suum ultimum in DEO; actu autem vult aliquid, non propter ultimum finem, negativè: imò aliquatenus etiam contrariè. Est conformis *Scoto in cit. dist. 49. quest. 10. §. Ex his sequitur.* Et prima pars patet; quia venialiter peccans adhuc manet per habitum charitatis & gratiæ conjunctus DEO, fini suo ultimo: ergò habitu adhuc constituit suum finem ultimum in DEO. Secunda etiam; quia talis actu vult aliquid irreferibile in hunc finem ultimum: ergò vult aliquid, non propter ultimum finem, negativè saltèm; nam si positivè vellet quiescere in illo bono creato, jam vellet aliquid, non propter ultimum finem verum, simpliciter contrariè, quatenus finem ultimum actu constitueret in alio bono: sic autem peccatum veniale transiret in mortale. Liquet etiam tertia pars; nam licèt per peccatum veniale se simpliciter non avertat à DEO, avertit se tamen ab aliqua ejus lege, ad ipsum tanquam ultimum finem consequendum utili, quamvis non necessaria, & sic aliquatenus appetit aliquid, non propter ultimum finem, etiam contrariè.

Pun-

Punctum XII. *Utrum homo teneatur ex lege aliqua, omnia sua opera referre in finem suum ultimum verum, nempe in ipsum DEUM?*

Haecenus fermè in speculativis nos detinuimus; nunc autem prae dicta omnia ad praxin ordinabimus.

RFSOL. I. Utilissimum, omnique homini Christiano maximoperè recommendandum est studium illud, quò omnia sua opera, relationis in DEUM capacia, in ipsum tanquam finem suum ultimum referat, ac dirigat per intentionem efficacem. Dixi: *relationis in DEUM capacia*, scilicet ex objecto suo moraliter bona, vel indifferentia, non verò illa, quæ sunt intrinsecè mala; nam talia scienter velle exercere ob DEI gloriam, vel honorem, qui directè per illa læditur, est velle DEO illudere, sicque potius abominatione, quàm laude dignum. Resolutio verò sic exposita, facile probatur. Ille enim operandi modus est utilissimus, scilicet ad ipsius finis ultimi consecutionem, omnique Christiano maximoperè recommendandus, per quem accuratissimè conformamur modo operandi ipsiusmet DEI; quia *DEI perfecta sunt opera*, Deuter. 32. & ipse Christus perfectionem DEI in operando imitari nos docuit. Matth. 5. *Estote ergo & vos perfecti, sicut & Pater vester celestis perfectus est.* Atqui operando omnia

propter DEUM, sicque referendo omnia in ipsum, tanquam finem nostrum ultimum, accuratissimè conformamur modo operandi ipsius DEI, utpote qui *universa propter semetipsum operatus est*. Proverb. 16. Ergò. Nec verbò solùm hoc Christus docuit, verùm etiam in opere ostendit, unde de se ipso Joan. 8. *Ego autem non quero gloriam meam, sed honorifico Patrem meum.* Hoc etiam inculcat Sapiens Eccles. 9. *Vade & comede in letitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum; quia DEO placent opera tua.* Et articulatiùs Doctor gentium 1. Cor. 10. *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam DEI facite.* Et quis non utilissimum dicat hoc virtutis studium, quò opera etiam indifferentia, & vilissima ex objecto, redduntur æternæ vitæ meritoria? sed quia ex textibus illis quidam volunt eruere obligationem referendi opera omnia in finem ultimum verum, sic

- 32 RESOL. II. Nulla lege tenetur homo omnia sua opera referre in finem suum ultimum, qui est DEUS. Est modò communis Theologorum contra Bajanos, & Janseistas. Ideo enim damnata fuit hæc propositio Baji: *Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia; quia præfatus Doctor volebat, actus virtutum moralium, quos infideles verum DEUM*
non

non agnoscentes, & Philosophi alium finem ultimum hominis prætendentes, in DEUM non dirigebant, fuisse mera peccata: quod utique sequeretur, si existeret lex omnia nostra opera in verum DEUM dirigendi. In hoc ipsum collimant plurimæ aliæ propositiones, tum ex Bajo, tum ex Jansenistis Baji sequacibus damnatæ, velut illa ab Alexandro VIII. *Omnis humana actio deliberata, est dilectio DEI, vel mundi; si DEI, Charitas Patris est: si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est:* & illa à Clemente XI. *Non sunt nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur; Amor DEI, qui omnia agit propter DEUM, quémque DEUS remuneratur; & amor, quò nos ipsos, ac mundum diligimus, qui, quod ad DEUM referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus.* Quid, quæso, clariùs in hac propositione perstringitur, quàm dicere, omnia opera ex præcepto ad DEUM referenda esse, alioquin mala evadere? Sed scrutemur, cujusnam legis sit hoc præceptum. An legis naturæ? At illud communiter etiam sapientes & timorati, quorum tamen cordibus lex naturæ est inscripta, non agnoscunt, quin potiùs judicant rationi naturali multum consentaneum, si homo sectetur temperantiam, justitiam, aliasque virtutes morales propter honestatem his ipsis virtutibus intrinsecam, neque illa

ulterioris ordinationis in DEUM necessitas ex aliquo principio naturaliter noto sine violentia deducitur. An legis Divinæ positivæ? At nusquam talis obligatio clarè exprimitur; quòd enim Apostolus suprà 1. Cor. 10. dicat omnia esse facienda in gloriam DEI, explicat Doctor Seraphicus 2. dist. 41. art. 1. quæst. 3. posse accipi affirmativè, & negativè. Si negativè, asserit sonare præceptum, quia sensus est, ut nihil contra gloriam DEI faciamus: si affirmativè, dicit continere consilium, & admonitionem salutarem, ad animæ salutem promovendam utilem, non præceptum. Eiusdem mentis est Scotus ead. dist. q. un. Et ità etiam interpretandi erunt alii textus, uti ad Coloss. 3. & consimiles. An demum Legis humanæ, Civilis vel Ecclesiasticæ? sed in hac nec umbram talis obligationis datur invenire. Consequenter adeò universalis obligatio hominibus imposita non extat. Dico, adeò universalis; nam

- 33 RESOL. III. Nullum est dubium, quin certis temporibus, & occasionibus teneatur homo, supposita ordinatione ejus in finem supernaturalem, per media convenientia se in illum dirigere. Ratio clara est; quia certis temporibus, & occasionibus tenetur homo in DEUM credere, eum sperare, propter se diligere, orare, & adorare

De ultima Voluntate Hominis Christiani &c. 39
rare &c. sed in his omnibus se in DEUM,
tanquam in finem suum supernaturalem di-
rigit: ergò &c. Certè si res omnis, etiam
inanimata, tendat ad suum centrum; quis
non gravis culpæ reum existimet homi-
nem, qui ad centrum suum, finem ulti-
mum, DEUM, nolit, vel negligat tendere,
& ascendere, cum tamen DEUS ipse, ex
agnitione etiam pagani Poëtæ:

*Os homini sublime dedit, cœlûmque tueri
Fussit, & erectos ad sydera tollere vultus.*

Cur enim homini, ad imaginem & simili-
tudinem suam creato, præter appetitum na-
turalem indidit appetitum rationalem, &
elicitum, nisi ut per eum toto affectu re-
deat ad suum principium, à quo exivit, &
tendat ad suum finem, ad quem creatus est?
est autem unicè creatus ad DEI gloriam, at-
testante ipso per os Isa. 41. *Omniem qui invo-
cat nomen meum, in gloriam meam creavi eum.*

§. II.

Praxis Confessariorum circa exposi-
tam Doctrinam.

CASUS I.

*A*gesilaus loci cujusdam Dynasta tantâ rerum
omnium affluentia quotidie fruebatur, ut For-

C 4

tuna